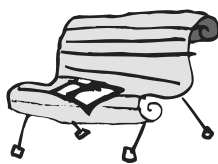

L'habitació de la Bàrbara

*Propostes
didàctiques*

Pau Lluch

E@PLA!

© 2004 Montserrat Galícia
Coberta de Miquel Mollà
190x130 mm, 112 pàgines
Enquardernació en rústica

© 2004 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya
☎ 961 590 883
info@bullent.net

Director de la col·lecció: Marc Candela

Montserrat Galícia ha bastit un món de ciència-ficció que ens captiva tant per l'argument com per les reflexions que ens proposa la lectura. Sens dubte, tots dos aspectes fan molt interessants el treball a classe amb un alumnat que es sentirà atret per un llenguatge literari que li és familiar i per uns personatges joves que comparteixen preocupacions que són, si fa no fa, semblants a les seues. Aconseguida aquesta empatia amb el text ens serà fàcil endinsar-nos en els camins que, més enllà de l'univers de ficció, també proposa la novel·la i fer confluïr dos elements, sovint difícils de conciliar a l'aula, com són plaer i aprenentatge. De ben segur, serà un viatge molt enriquidor.

L'AUTORA

Montserrat Galícia nasqué a Cornellà, comarca del Baix Llobregat, l'any 1947. És llicenciada en magisteri i història, membre de l'AELC (Associació d'Escriptors en Llengua Catalana), i de la SCCFF (Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia). Formà part durant quinze anys del consell de redacció de la revista de pedagogia *Perspectiva Escolar de Rosa Sensat*. En l'actualitat treballa de professora a Barcelona.

És un dels noms més reconeguts de les lletres catalanes dins la narrativa de ciència ficció per a joves amb títols com *Copèrnic*, *Els senyors de la foscor* o *Quasi Déus*. Ha publicat també llibres de text, contes i la novel·la per a adults *La cambra de Virgínia*, que permet a l'autora aproximar-se a la vida i l'obra de l'escriptora Virginia Woolf. Ha estat guardonada dues vegades amb el premi Joaquim Ruyra, l'any 1994 amb *Somnies Virgínia* i el 2003 amb *El darrer manuscrit*.

Amb *L'habitació de la Bàrbara* ha guanyat el 23é Premi Enric Valor de Narrativa Juvenil.

L'ARGUMENT

Els pensaments negres s'estavellen contra els vidres de la finestra de l'habitació de la Bàrbara i jo vull foragitar-los per tornar a ser com era abans: ingènua, feliç, inconscient. A la protagonista de la novel·la li agradaria, com sovint a tots nosaltres, no créixer, fugir de la realitat i viure en una feliç ignorància. Ella i un company han inventat un país al ciberespai on refugiar-se. Però, així i tot, la realitat s'imposa tossudament. La protagonista fa el conflictiu pas de l'adolescència a la joventut i ens conta en primera persona les seues reflexions i vivències. Les relacions, sovint tibants, amb ella mateixa, els amics, la família o el món. És, de fet, per gelosia que ocupa l'habitació de la germana, la Bàrbara, quan aquesta ha de marxar a la guerra. I és allí que la protagonista viurà un procés de maduració sovint, és clar, dolorós. Perquè, a més dels conflictes personals, la protagonista començarà a entendre un món que no li agrada. Viurà molt de prop la guerra i descobrirà els vertaders motius d'un conflicte que per segona vegada enfronta la humanitat amb els silencis, els habitants del planeta on es refugià la humanitat després de malbarata els recursos naturals de la Terra. I comprendrà com, malauradament, la humanitat no ha après dels errors del passat.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES.

Us oferim unes propostes per analitzar la novel·la a classe. Sovint s'ha comés l'error de proposar a l'alumnat lectures que després no són treballades a l'aula i amb l'única preocupació de fer, abans de l'avaluació, un examen o treball per constatar que el llibre s'ha llegit. A vegades fins i tot, aquestes proves han esdevinguts mers controls de l'argument en detriment de la comprensió i aprofundiment de la lectura. Però, com que llegir no és només saber unir lletres, paraules i oracions sense entrebancar-se, el professorat ha de ser el guia de l'alumnat i proporcionar-li les eines bàsiques perquè en un futur pugui desenvolupar-se sol en qualsevol text. Des d'ací he intentat caminar en aquest sentit: que les propostes permeten l'alumnat reflexionar la novel·la i s'hi submergiren en les possibles lectures que té o pot tindre, així com proposar activitats per a debatre i discutir de manera que la classe esdevinga un punt de suport enriquidor. No sé si ho hauré aconseguit. En tot cas, són només unes propostes i com a tals són susceptibles de ser ampliades, modificades i, fins i tot, ignorades.

Les orientacions metodològiques es divideixen en dos blocs: En el primer treballlem el contingut literari de la novel·la: els personatges, l'argument, els temes, la veu narrativa... En el segon bloc, el text des d'una perspectiva lingüística.

ANÀLISI LITERÀRIA.

1. Si et sembla pots començar per emplenar les dades que coneixes del llibre en la següent fitxa i l'acabes de completar en acabar la lectura.

Títol de l'obra:	_____		
Cognoms, nom de l'autor:	_____		
Editorial:	_____		
Ciutat i any de l'edició:	_____	Nombre de pàgines:	_____
Col·lecció:	_____	Núm.:	_____
Tema/gènere:	_____		
Lloc i temps de l'acció:	_____		
Argument:	_____		

○

Tipus de narrador:	_____

Personatges: • Principals	_____

• Secundaris	_____

Valoració personal:	_____

○

2. Fem alguns exercicis de predicció abans de començar a llegir la novel·la.

- Sabeu què és l'objecte que hi ha dibuixat a la contraportada i per a què serveix? Quina relació penseu que pot tindre en la història del llibre?

.....

.....

- Llegiu el fragment inicial de *L'habitació de la Bàrbara*. En acabar decidiu en grups de quatre o cinc persones com creieu que continuarà el llibre i inventeu un conte seguint la idea d'aquest argument imaginat. Llegiu els contes de tots els grups.

La primera guerra va durar tres mesos. La mare opinava que calia buidar els arsenals i es van llançar totes les bombes per fabricar-ne de noves. Karandar va quedar submergit en el caos i la misèria.

Ara, al cap de sis anys, hem tornat a declarar la guerra a Karandar..

3. La veu narrativa.

- Sabríeu dir quin tipus de narrador tenim en aquesta novel·la? Es produeix algun canvi(s) de narrador(s) al llarg de l'obra? Si és així assenyala qui s'ha convertit ara en la veu narrativa.

4. El personatge principal d'aquesta història és alhora narrador i protagonista, de manera que la visió que en tenim de la resta dels personatges, així com de les relacions que estableixen està condicionada per aquesta veu.

- Com són descrits la mare, el pare, la Bàrbara o l'Àlec?

.....
.....

- Com és la relació de la protagonista amb cadascun d'aquests personatge?

.....
.....

- Creus que la protagonista és capaç de veure aquestes personatges i relacions d'una manera objectiva? Per què?

.....
.....

- Quina visió d'ella mateixa té la protagonista? Penseu que s'estima, que s'agrada? Per què?

.....
.....

5. Recordes per què fou assassinat el pare de la protagonista? Creus que aquestes coses passen només a les novel·les?

.....
.....

6. Hi ha pensaments, idees, temes que recorren els llibres, i també aquest, com una columna vertebral. Resseguir-los és fer-ne una lectura més enllà de la història literal que se'ns conta, ens ajuda a esbrinar el punt de vista, la intenció o el missatge del llibre. Us propose alguns temes –la guerra, la mort, les relacions sexuals, les relacions humanes (familiars, d'amistat o sexuals), l'oblit i la repetició de la història– per escorcollar, comentar i discutir a classe. Evidentment podeu afegir-ne o suprimir-ne, depèn, és clar, dels vostres interessos. Al cap i a la fi això és el més interessant, hi ha tantes lectures com lectors i lectores.

7. La protagonista de la novel·la mai no ha viscut a la Terra però coneix la geografia del planeta que fou un dia la casa dels seus avantpassats. Coneix també el nom d'alguns artistes, cantants o escriptors perquè el seu pare li'ls ensenyà.

- Què en sabeu vosaltres d'aquests autors que la nostra protagonista diu recordar com un joc de paraules? (Roís de Corella, Ausiàs March, Pau Casals).

.....
.....

- Quins altres noms de personatges destacats de la cultura catalana serieu capaços d'afegir a aquest llistat? Sabeu què feren o fan aquestes persones perquè meresquen el nostre reconeixement?

.....
.....

- Us sembla que coneixeu moltes o poques personalitats de la vostra cultura? Són moltes o poques en relació amb les que en coneixeu d'altres cultures?

.....
.....

8. La nostra protagonista en obrir un llibre de la germana pel punt on aquesta l'havia deixat es troba amb una poesia i, sobretot, amb un vers que li crida l'atenció *perquè la vida és breu no esperis llargament*. Què et sembla a tu? Saps de qui és? Saps què significa l'expressió *Carpe diem*? Busqueu, pregunteu i debateu. També podeu veure la pel·lícula *El Club dels Poetes Morts*.

9. Els paral·lelismes entre la ficció i la realitat no acostumen a ser casuals, normalment l'autor o l'autora els busca intencionadament per provocar en el receptor de l'obra una reflexió. De manera que l'art –ja siga la literatura, el cinema o la pintura, posem per cas– a més de la funció lúdica té sovint la funció o la intenció de fer-nos pensar sobre nosaltres, el nostre entorn, la humanitat...

en definitiva sobre allò que solem anomenar la realitat. Així, per exemple, proveu a fer el següent exercici: llegiu el següent fragment de la novel·la i veieu si té sentit substituint les paraules subratllades per d'altres del context mundial actual:

També vam començar a sentir les primeres veus en contra de la guerra, deien que seria un genocidi, que la Confederació volia dominar Karandar perquè posseïa les mines més importants del continent i en volíem el control exclusiu. I també que estàvem fabricant un enemic exterior per amagar les dificultats de la Confederació.

- Quins són els motius de la segona guerra que esclata al planeta Roig entre els humans i la Regió de Karandar?

.....

- Busqueu fragments del llibre on la protagonista de la novel·la reflexiona i opina sobre la guerra. I vosaltres? Sabríeu dir alguns dels conflictes armats que hi ha actualment al món i quins són els motius d'aquests conflictes? Quina opinió en teniu?

.....

10. Qui són els silencis? Com els veuen i tracten la majoria dels humans? Podríem establir alguna semblança entre aquests personatges de la novel·la i algun col·lectiu humà del món real?

.....

11. Llegiu els dos fragments que teniu a continuació. Un, com podeu veure, pertany al llibre *L'habitació de la Bàrbara*, l'altre al llibre *Aquí ningú no és estranger* d'Aitana Guia que pots trobar en aquesta mateixa editorial:

Una olla a pressió! Sempre se'ls oblida afegir que és la guerra dels rics contra els pobres, la guerra del vint per cent dels habitants del planeta, els terrans, contra el vuitanta per cent que no té res –diu la mare tallant-se un tros de formatge– i després s'estranyen que ens odiïn!

L'emigració per necessitat, tan nombrosa actualment està produïda per una brutal i desigual distribució de riquesa i dels recursos mundials (energia, matèries primeres, infraestructures, capital humà, etc.). Si tenim en compte que els nord-americans i els europeus occidentals, un 15% de la població mundial, consumim un 80% dels recursos, podem entendre millor per què una bona part dels desposseïts, el 85% d'humans que s'ha de repartir el 20% dels recursos, vol emigrar vers el món de la superabundància, del consum a uns nivells molt superiors a la necessitat i de la riquesa excessiva.

- La ficció moltes vegades, com en aquest cas, s'inspira en la realitat. Què en penseu vosaltres dels fragments que heu llegit?

.....

- Proveu a fer la següent experiència: dividirem la classe en dos grups, en un hi serà el 15% de la classe en l'altre el 85%. Tot l'alumnat de la classe portarà un esmorzar (entrepà, peça de fruita, galetes...) que es repartirà en dos grups de taules, en un hi posarem el 80% dels esmorzars mentre que en l'altre el 20%. En les primeres taules col·locarem el grup més reduït d'alumnes i en l'altre el majoritari i els convidarem a menjar l'esmorzar que tenen a la taula assignada. Segurament el grup més nombrós acabarà més aviat amb el seu exigü esmorzar però l'experiència no acabarà fins que finalitze d'esmorzar el grup minoritari i en llencem el menjar sobrant. Per acabar demanarem a l'alumnat una valoració de l'experiència.

12. Llegiu a classe els dos fragments que teniu a continuació, un extret de *L'habitació de la Bàrbara* i l'altre d'un article de Joan Francesc Mira publicat al diari El País el 24 de juny de 2004.

Els pares de la Confederació van marxar d'una Terra que estava malbaratant els recursos naturals i van viatjar a bord de vint-i-cinc naus fins al sistema solar d'Alfa Centaure.

Un país sec no pot assumir com a senyal de progrés els camps de golf, esport que es va inventar en terres on creix l'herbeta verda amb la pluja constant. Un país sec no pot imaginar-se a si mateix cobert de casetes amb gespa i piscina. Ni pot pensar que el seu futur és la costa sencera ocupada per hotels i blocs d'apartaments habitats per milions de visitants o residents que hauran d'obrir l'aixeta, usar el dipòsit del vàter, dutxar-se i, si és possible, beure algun got d'aigua potable.

- Quin penseu que és el “país sec” de què parla Mira?

.....

.....

- Informeu-vos i feu un llistat amb altres exemples de malbaratament dels recursos naturals i destrucció de la natura. Només ens queda esperar, com a la novel·la, la possibilitat de descobriment d'un nou planeta, abans de la destrucció d'aquest, o podem fer alguna cosa per aturar aquesta cursa suïcida?

.....

.....

- Intenteu, per exemple, esbrinar els projectes urbanístic agressius amb el medi ambient que hi ha projectats al vostre poble o ciutat i escriviu cartes de protesta als polítics que hi governen i als mitjans de comunicació.

13. Llegiu la següent reflexió que fa la protagonista de la novel·la i digueu què en penseu. Després debateu a classe altres fragment del llibre que us hagen semblat interessants

Estàvem consternats i com estabornits pels atemptats i això anul·lava la capacitat crítica de molta gent.

14. L'Àlec i la protagonista inventen un país, Zenda, on fugir del món que els envolta. Penseu vosaltres, tota la classe, el vostre país imaginari: què hi haurà i què no, quin clima hi farà, com organitzareu la vostra societat,... i tants detalls com vulgueu. Discutiu i tracteu d'arribar a acords.

15. Ara que heu arribat al final de llibre sabríeu explicar-ne el títol?

.....

.....

16. Què us ha semblat el llibre? Feu un llistat de coses que us han agradat un de coses que us han desagradat.

ANÀLISI LINGÜÍSTICA.

1. A la pàgina 28 la protagonista diu que li agrada la sonoritat d'algunes paraules, la seua música, *Per exemple, la paraula luthier, la trobava una paraula màgica.* Feu un llistat de paraules que us agraden (una paraula per alumne) i anoteu-les a la pissarra. Un cop tingueu el llistat feu poesies usant totes les paraules.

2. Com sabeu a *L'habitació de la Bàrbara* la protagonista ens conta la seua història en primera persona. Llegiu el següent fragment i reescribiu-lo en tercera persona:

No li parlaré pas de la conversa que vaig sentir; no li parlaré de totes les meves angúnies... Què ens passa? Què està canviant? La mare vol fugir a la costa oest i jo m'he creat un paradís de boscos on perdre'm. Un bosc que no trepitjo perquè fa molts dies que no entro a Zenda. L'Àlec i jo ens evitem. No vull trobar-me'l ni a Zenda ni enlloc.

.....

.....

.....

3. Sabries dir en quina variant dialectal (oriental, occidental) del català està escrita la novel·la? Fixa't en les paraules en negreta de l'activitat anterior, busca altres paraules de la novel·la que la distingeixen dialectalment i explica les característiques d'aquest parlar.

4. Llegiu el text següent, passeu de l'estil directe a l'indirecte i marqueu-ne els canvis:

–*Com et va la feina –li va preguntar l'avi a la mare.*

–*Cada vegada pitjor. Falten recursos de tota mena i en aquestes condicions és molt difícil atendre a la gent que ve al centre d'acollida. Els pressupostos de les administracions no prevenen les necessitats reals de la població marginal, actuen com si la pobresa no existís. I cada vegada arriben a Nova Jerusalem més silencis dels territoris de Faradim i Karandar fugint de la misèria i de la guerra.*

–*Oh, ara rai! –va fer l'avi– Quan jo era jove van crear les brigades de Deportació.*

–*No els cal crear les brigades...*

5. A continuació teniu un llistat de paraules que apareixen a la novel·la, potser desconeu el significat d'algunes perquè no s'usen habitualment. Repartiu-vos les paraules per grups i elaboreu dues o tres definicions falses d'un mot i col·loqueu-les al costat de la definició autèntica perquè els companys l'endevinin. Podeu usar les paraules de la llista o d'altres que seleccioneu de la novel·la.

gibrelles amoïnada estabornits esparracada reaccionari rondinaire pusil·lànim etzibar foragitar cínicament galleda cretins ambivalent panteixant escletxa.

6. En la següent sopa de lletres hi ha amagats deu noms de persones i de llocs, troba'ls ajudant-te de les pistes, que et donen les següents citacions del llibre, tenint en compte que allà on hi ha un buit correspon a un d'aquests antropònims i topònims amagats.

• Quan les naus van arribar al _____, els _____ poblaven els tres continents.

• Els terrans, de mica en mica, els vam anar fent fora del continent més fèrtil i els vam confinar als territoris més inhòspits del planeta: els continents australs de _____ i _____.

• Després vam poblar el nostre paradís: hi vam posar habitants, persones que vivien i que feien coses. Això va ser el més difícil. En els seus inicis, quan teníem onze anys, _____ era tan sols un poble en una vall, un lloc on refugiar-nos; després, però, va créixer fins a esdevenir un país.

• Vinga, no! Amb l' _____ no hi ha res. Només és el meu company d'estudis i el meu millor amic

• La meva germana i la mare discutien sobre qualsevol tema. És clar que això era quan la _____ tenia l'edat que jo tinc ara. Després es va acabar.

• Jo havia sortit amb el _____ i potser com a resposta ell havia obert el ventall d'amistats, no solament contàvem els amics de sempre, jo, la _____ i el _____.

I	A	Z	I	L	G	I	D	L	F	S	A	F	U	N
M	B	X	Z	A	D	G	E	L	Ç	U	N	T	X	R
E	N	P	E	U	O	L	E	K	I	P	E	M	N	O
A	Z	P	L	A	N	E	T	A	R	O	I	G	S	Z
U	I	L	O	T	P	A	V	R	E	U	Q	A	S	F
A	L	E	C	D	J	P	U	A	D	U	N	R	T	N
D	S	L	I	N	E	Ç	I	N	R	I	L	T	O	A
N	S	T	R	R	I	E	U	D	A	L	B	H	P	R
E	W	X	S	U	L	Z	H	A	T	U	S	A	M	A
Z	Q	M	D	I	P	F	A	R	A	D	I	M	I	B
S	F	A	R	O	C	N	I	R	S	T	Z	C	V	R
E	R	U	H	J	R	M	N	B	V	K	O	I	E	A
I	U	K	O	V	B	E	A	T	R	A	F	J	L	B
A	A	D	T	B	N	M	L	X	E	G	I	O	P	K
S	I	L	E	N	T	S	Y	R	E	W	Q	E	C	A

SOLUCIONS:

	A	Z	I	L										
								K						
		P	L	A	N	E	T	A	R	O	I	G		
								R						
A	L	E	C					A						
D								N						A
N								D						R
E								A						A
Z			D			F	A	R	A	D	I	M		B
				O										R
					R									A
						E			R	A	F			B
							L							
S	I	L	E	N	T	S								